

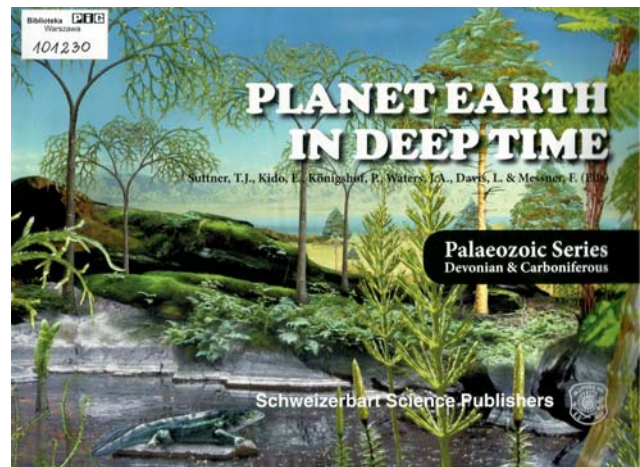
RECENZJE

Suttner T.J., Kido E., Königshof P., Waters J.A., Davis L. & Messner F. (red.) – *Planet earth in deep time. Palaeozoic Series. Devonian & Carboniferous.* Schweizerbart Science Publishers, Stuttgart 2016, s. 264, 201 barwnych figur, spis literatury, spis ilustracji, spis autorów z miejscem ich pracy.

Osady dewonu i karbonu są znane z wielu miejsc na całym świecie. Jednak niektóre z tych stanowisk są wyjątkowo cenne z naukowego punktu widzenia, stanowią świadectwo georóżnorodności i bioróżnorodności ówczesnych środowisk i klimatu. Często są obiektami geoturystycznymi, a z pewnością dziedzictwa geologicznego, wartymi ochrony i propagowania w środowisku nie tylko geologów. Autorzy prezentowanej książki postanowili przybliżyć czytelnikom najbardziej spektakularne z naukowego punktu widzenia odsłonięcia skał dewonu i karbonu na świecie. Publikacja jest efektem współpracy w ramach Międzynarodowego Programu Geologicznego IGCP Project 596 (2011–2015) – „Zmiany klimatu i bioróżnorodności w środkowym paleozoiku”, jej autorami jest 114 specjalistów z 34 krajów wszystkich kontynentów (oprócz Antarktydy). Z przyjemnością należy odnotować, że wśród nich są też znani geolodzy z naszego kraju: Katarzyna i Marek Narkiewiczowie oraz Krystian Wójcik z Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, Grzegorz Racki z Uniwersytetu Śląskiego oraz Stanisław Skompski z Uniwersytetu Warszawskiego. Redaktorzy książki to głównie młodzi geolodzy z USA, Austrii i Niemiec.

Pozycja ta jest bardzo ciekawa z edytorskiego punktu widzenia. Została bowiem podzielona na rozdziały (oprócz wstępu) wg 26 języków obowiązujących w każdym z krajów, w których są prezentowane poszczególne stanowiska. Poszczególne części zawierają wstęp w tym właśnie języku oraz podwójne opisy: anglojęzyczne i w rodzimym języku danego kraju, na terenie którego znajdują się opisywane odsłonięcia. Dzięki temu po tę pozycję mogą sięgnąć czytelnicy z całego świata, nawet gdy nie znają angielskiego i posługują się tylko ojczystym językiem. Mają wówczas możliwość, żeby bez problemu dowiedzieć się o geo- i bioróżnorodności własnego terytorium w środkowym paleozoiku. To nie tylko ciekawość, ale i bardzo dobry zabieg marketingowy, ponieważ znacznie poszerza krąg odbiorców.

Książkę otwiera słowo wstępne prof. dr. Rolanda Oberhänsli, prezydenta IUGS, poświęcone znaczeniu badań klimatu i bioróżnorodności w przeszłości geologicznej. W kilkustronicowej przedmowie przedstawiono najpierw zasady podziału dewonu i karbonu, krótko- i długookresowe wahania poziomu oceanu i ilościowe zróżnicowanie morskiego świata organicznego bezkręgowców w fanerozoiku, a także główne kryzysy organiczne w tym eonie. Szczególnie precyzyjnie zlokalizowano w czasie 24 globalne wydarzenia z okresu dewonu. Następnie bardzo skrótowo omówiono zmiany w rozmieszczeniu kontynentów i oceanów w środkowym paleozoiku, a na końcu wy-

jaśniono dlaczego naukowe kolekcje paleontologiczne są ważne i jakie korzyści płyną z ich gromadzenia.

Po tej części następuje omówienie najciekawszych, zdaniem autorów, stanowisk geologicznych dewonu i karbonu w różnych państwach, od Australii poczynając, a na Wietnamie kończąc. Zdecydowana ich większość pochodzi z Europy – najwięcej z Austrii i Polski – po 5, z Rosji – 7 stanowisk, 6 z USA, 5 z Australii, 4 z Argentyny, Niemiec, Łotwy, po 3 z Włoch, Japonii, Czech, Francji, Belgii i po 1–2 – z pozostałych krajów. Polskiego czytelnika zapewne zainteresują krajowe odsłonięcia – Zachełmie, Kowala i Ostrówka w Górach Świętokrzyskich oraz Racławka w regionie krakowskim. Jak przy każdym wyborze, ten również był subiektywny, ponieważ można by było wytypować zapewne inne odsłonięcia, chociażby dewonu dolnego. Tym nie mniej można je uznać za reprezentatywne i ważne nie tylko dla polskiej geologii. Z zainteresowaniem niżej podpisany zapoznał się z opisami miejsc występowania skał dewonu i karbonu w bardziej egzotycznych krajach – w Birmie, Senegal, Malezji i Tajlandii.

Wielką zaletą książki są kolorowe ilustracje (głównie zdjęcia). Warto przyklasnąć pomyslowi, że przy fotografii każdego stanowiska znajduje się mapka globu z jego lokalizacją w czasie, w którym powstawały prezentowane skały. Ciekawe są też rekonstrukcje środowisk morskich zamieszczone na początku każdej części. Do tego należy dodać bardzo prosty język zrozumiały dla każdego czytelnika. W sumie otrzymaliśmy bardzo ciekawe, popularnonaukowe wydawnictwo, które przyciąga treścią i formą.

Doświadczony geolog również nie będzie zawiedziony. Po bogatsze informacje o każdym przedstawianym stanowisku skał dewońskich lub karbońskich może sięgnąć, zapoznając się umieszczoną na końcu literaturą, którą ułożono oddzielnie dla każdej grupy zwierząt i każdego kraju. Dobrym pomysłem było też podanie adresów autorów publikacji, do których czytelnik mógłby się zwrócić z nurtującymi go problemami lub prośbą o bardziej dokładne dane. Książka jest niewątpliwie cennym nabytkiem biblioteki PIG-PIB, a udział w niej autorów polskich jest na pewno nobilitujący.

Włodzimierz Mizerski